Memòria oral de Mollet. Entrevista a Balbina Camp
"De petita menjàvem moltes sopes. No es llençava ni un rosegó"

Olga Rabasa Yrla*

Introducció

Aquesta entrevista pretén ser la primera d'una sèrie (en els propers números de *Notes*) en què mirarem de parlar amb diverses persones sobre la seva vida i sobre diferents aspectes de la ciutat. Comencem amb la Balbina, una dona que ha viscut a Mollet tota la vida i que té moltes coses per dir-nos: "de la meva edat, al poble, encara hi ha molta gent, però n'hi ha que passen per la vida sense parar gaire atenció, i a mi m'agrada fixar-me en les coses, escoltar, mirar i guardar-ho tot a la memòria". Evoquem amb ella la vida, els carrers, els paisatges i els personatges d'una època que s'esvaeix.

La Balbina Camp i Plans és una mica com el seu nom: única. Des de bon començament em tracta com si fos la meva àvia, em fa sentir benvinguda i s'explica amb total confiança. Viu tota sola, però envoltada de la família. Té dues filles, la Núria i la Marta, i tres nets. I ara, per primer cop a la seva vida, té temps per a ella! A banda de les feines pròpies de la casa, mira ben poca televisió i cuina una mica (des de coses bàsiques per al dia a dia, a plats de festa i receptes d'abans, com les mongetes del ganxet o la crema de Sant Josep). Però és amb la lectura com passa millor l'estona. Llegeix tots els llibres que la seva filla li treu de la biblioteca. "Prefereixo llegir que passar la pols", em confessa, mentre em fa cinc cèntims de les darreres lectures. Com a apassionada del país i la llengua, té un passatemps ben curiós: anota en una llibreta totes les frases fetes, dites i refranys que o bé recorda o bé troba en qualsevol escrit o conversa. Del poble, no se li escapa res. Segueix la premsa local i comarcal i s'implica en tot allò que li interessa.

Figura 1. **La Balbina, a casa seva, m'ensenya fotos antigues de família (novembre 2019)**

*Periodista, orabasa@molletvalles.cat

Anar desgranant la seva vida comporta, inevitablement, fer un retrat del Mollet de la postguerra. Un Mollet que els canvis econòmics i socials de les darreres dècades han fet precipitar-ne la desaparició. Ja queden poques persones que recordin les cases pel nom popular (o malnom) de la família que hi vivia o que et puguin explicar, una per una i fil per randa, les botigues que omplien la Carretera i el carrer de Berenguer III a la postguerra.

Paraules clau: avinguda de Jaume I, Balbina Camp, botigues, cal Guano, Can Mulà, carrer de Berenguer III, Carretera, cens, Gallecs, Guerra Civil, les Cintes, memòria, Mollet del Vallès, postguerra, Xampany Gomà.

Entrevista

Vas néixer l'any 1934, al número 12 del carrer del Comte d'Urgell; la primera filla del matrimoni format per l'Alfons Camp i Xicola (fill del Pepet Xancarrí, *sereno de Mollet) i la Dolors Plans i Soley (filla de can Pollastre de Sant Fost), que vivien a casa la família Camp, amb l'àvia paterna.*

Els meus pares i l'àvia estaven molt contents i em van fer un gran bateig. Van tirar molts confits en el camí de l'església fins a casa, per tenir contenta la corrua d'infants que anaven darrere dient: "tireu confits - escarransits - si no en voleu tirar - el nen es morirà".

Balbina no és un nom gaire comú. Per què te'l van posar?

Em sembla que a Mollet en sóc l'única. Diria que el nom ve de Galícia. La meva iaia, la mare del meu pare, es deia Balbina, i abans, si no li posaves a l'infant el nom del padrí o padrina, aquest no volia ser-ne! Per tant, em van posar Balbina i la mare es va conformar. La iaia també va ser padrina d'una altra neta de cal Traïdor de Gallecs i també li van posar Balbina; i també a una neboda de La Llagosta. És un nom estrany, ni m'agrada ni em desagrada. Ara, si jo fos padrina d'una nena, no li posaria aquest nom, els deixaria triar.

Figura 2. **Els pares de la Balbina, el dia que es van casar.**

La felicitat del matrimoni amb el naixement de la petita Balbina, assistit per la Sra. Felisa,[1] *va quedar ràpidament estroncada per l'esclat de la Guerra.*

[1] La llevadora que va ajudar a néixer la Balbina es deia Felicidad Díaz. La Balbina recorda que vivia al carrer Vínzia, al primer pis del forn de pa Roca, i que hi tenia un cartell que deia: Felicidad Díaz, comadrona.

El meu pare va anar a la Guerra i amb vint-i-nou anys s'hi va quedar. Només feia quatre o cinc anys que s'havia casat. Va morir en un camp de concentració a Santander de "fiebres tifoideas". A la meva germana ja no la va conèixer o només recent nascuda. La mare es va quedar sola amb dues nenes i la iaia. Quin gran disgust! La meva iaia, que ja tenia les filles grans, i per a qui el meu pare era l'únic nen, i la mare, vídua amb dues nenes petites i la sogra. De treballar se'n va fer un fart, pobreta! Treballava a la fàbrica de Can Mulà, hi feia hores extres; treballava al camp quan podia i anava a cuinar a cases de Santa Perpètua, la Llagosta i Martorelles. Fins i tot, feia estraperlo a la seva manera: se n'anava a Vinebre a comprar oli o em feia anar a Parets amb un mocador de fer farcells a buscar pa d'un forn per després revendre-ho per uns cèntims més. Quan n'era l'època, també anàvem a buscar bolets i els veníem a la fonda de Cal Bruno...[2] Una vida, pobra dona, ben galdosa! Només treballar i treballar. A nosaltres ens va criar l'àvia. Quan ens llevàvem per anar a escola, la mare ja no hi era, ens ho feia tot la iaia. Per ajudar una mica a casa, jo agafava algunes nenes del veïnat més petites i les acompanyava a escola. Així em donaven dues pessetes per nena a la setmana.

Si la postguerra va ser dura, a casa teva encara més, doncs.

La mare era una dona molt recta i no volia deixar mai res a fiar. Si no tenia diners, no comprava. Ho tenia sagrat. Deia: "m'agrada més anar a Igualada, que anar a Manlleu".[3] A casa mai sobrava res ni es feien extres. Per Reis,

Figura 3. **La petita Balbina en una visita al pare durant la Guerra (Figueres, 21 d'abril de 1938).**

mai m'havien portat res..., si de cas roba per fer-me un vestit nou. Això sí, mai havia menjat pa negre. Cada any, l'oncle de Sant Fost ens deixava un sac de farina de 100 kg a cal Llargués i en sortien uns 120 pans. Ens donaven una targeta i quan anàvem a buscar el pa, l'anaven retallant fins que s'esgotava. La mare no el deuria ni provar, el pa, però nosaltres, a l'escola, cada dia portàvem pa amb xocolata!

I com us arreglàveu amb el tema del vestir?

A l'escola (les monges), anàvem totes amb bata blanca. A l'hivern, portàvem faldilla i mitjons llargs i passàvem molt de fred als genolls. Portàvem guants i ens abrigàvem bé amb un jersei gruixut donat per algun parent... La mare, que era teixidora a

[2] Situada davant de l'Estació de França, actualment el carrer de Berenguer III cantonada amb la ronda d'Orient.

[3] Dita que juga amb la semblança de les paraules igual-Igualada i manllevar-Manlleu. És millor tractar d'igual a igual (amb el venedor) que haver de manllevar o deure diners.

Figura 4. **La Balbina amb set anys, en un retrat de l'escola**

la fàbrica, es va portar molt bé amb una noia a qui va ensenyar l'ofici i aquesta, per agrair-li, ens va regalar a la meva germana i a mi uns jerseiets. I per la comunió, vam arreglar el vestit de casament de la mare! En contra dels costums de l'època, en què totes les dones es casaven de negre, la mare havia volgut un vestit blanc de *georgette* que li va fer *la Visillos*, una modista de Berenguer III. Aquesta dona ho feia bé i molt barat i ens cosia els vestits perquè la mare no tenia temps. Per Festa Major, baixàvem a Barcelona a comprar les sabates en una botiga prop de Colom que tenia el gènere exposat a l'aire lliure, en capses. Compràvem unes sabates blanques per passar l'estiu, i a l'hivern, les tenyíem de negre o blau marí.

Llum, aigua, calefacció... La vida quotidiana no tenia res a veure amb les comoditats d'avui.

Quan era petita hi havia restriccions d'aigua i de llum dia sí i dia també. Per fer els deures, ens posaven una espelma o un llum de *carburo*. Les pedretes de *carburo* les compràvem a ca la Blasa –a Berenguer III cantonada amb l'avinguda Llibertat, on ara hi ha una perfumeria- i en contacte amb l'aigua feien una flama que durava més que les espelmes. I per al fred, teníem un braser pelat on hi posàvem terregada (encenalls de carbó vegetal) que compràvem al carboner. La terregada era dolenta perquè feia sortir taques a les cames, que en dèiem "vaques". També la gent es marejava pel vapor que deixava anar; no feia fum però deixava anar un baf... A casa, només s'estava calent a la zona del braser. Els llits eren gelats. La iaia escalfava un totxo a la vora del foc, l'embolicaven amb un drap i el passava pels peus del llit per escalfar-lo. Havíem arribat a dormir les quatre juntes per estar més calentes! De dutxes no n'hi havia. El meu pare havia fet al pati el que en deia el *quarto de la dutxa*: un quartet amb un dipòsit d'uralita a dalt, que s'omplia amb l'aigua de la pluja i s'escalfava amb el sol. Havia fet tot un sistema amb una regadora, una mànega i un tub de bicicleta per dutxar-nos. Però a l'hivern, quan feia tan de fred, ens rentàvem a la cuina amb una palangana. I el pitjor eren els penellons. Te'n sortien del fred i sobretot de rentar la roba i els plats amb aigua gelada. Deien que el millor pels penellons era pixar-s'hi, però nosaltres no ho fèiem, eh?

I a la cuina i a taula?

Nosaltres teníem una cuina econòmica amb *tacos* de llenya o carbó i al costat hi havia un dipòsit on sempre hi teníem aigua calenta, que s'escalfava amb el foc. Era un gran avantatge respecte del foc a terra. Recordo que per menjar la iaia ens feia moltes sopes: de ceba, d'all... tot ho acabava amb sopes, no es llençava ni un rosegó! I al migdia, patates bullides. Tothom tenia un trosset d'hort a l'eixida i algunes gallines o conills. El diumenge matàvem un conill i, si en sobrava, en fèiem arròs durant la setmana. A casa havíem criat porc i també havíem tingut una cabra. Recordo que la mare tenia mitja hora lliure a Can Mulà per sopar, però ella pujava corrent a casa per munyir la cabra i que tinguéssim llet fresca la canalla. De neveres no n'hi havia. Per Festa Major, anàvem a la font de la cantonada i posàvem la gasosa i el meló en una galleda de zinc perquè fos ben fred. Més tard van sortir unes neveres de fusta pintades de blanc i s'hi havia de posar gel. Llavors passava el Bruno[4] amb la furgoneta i una trompeta i sortíem a comprar-li les barres de gel, però només a l'estiu. La gent també tenia un carner: un armariet de la cuina protegit per una xarxa metàl·lica perquè no hi anessin les mosques.

Però dintre de tanta misèria, també us ho passàveu bé...

Sí, quan ets petit sempre trobes distracció a les coses. Recordo que me n'anava a ca l'Isern per llogar una bicicleta a dues pessetes l'hora i m'arribava a buscar la llet a Gallecs un cop per setmana. Hi anava per la Farinera Moretó cap a la cruïlla de Santa Perpètua, i carretera amunt cap a casa la meva tia, cal Traïdor. Feia tanta pujada que havia de baixar i arrossegar la bicicleta. També hi havia anat a peu i llavors feia camí per can Torres, can Jornet, can Salvi, les vinyes i el pou de Can Mulà. Passava pel pont Xuclador, una casa que en deien el Forn i un caminet tot recte fins a cal Blanc. D'allà arribava a la Casa Nova, on sempre em demanaven les "noves" del poble,[5] un petit bosc i, finalment, cal Traïdor.

Com eren les festes majors de la teva infància?

La festa no es vivia tan al carrer com ara, era més aviat com si la família es posés de festa... Recordo que uns dies abans, la iaia netejava la casa i, fins i tot, enllustrava amb oli i vinagre els marcs dels quadres perquè lluïssin. De convidats, venien els meus oncles de Gallecs amb una tartana tirada per un matxo. La iaia deuria fer pollastre rostit i després baixàvem a passejar i anàvem a veure els *caballitos*, però pujar-hi gairebé mai perquè la mare no tenia diners... A l'envelat de la pista Trèbol hi venien orquestres, però a mi el que més m'agradava eren les bombetes que l'Emili Codina posava tot resseguint la forma del campanar. L'últim dia també anàvem a veure els focs que es feien als camps de Can Dragó,[6] i els miràvem des de la Carretera. Després, també anàvem convidats a la Festa Major de Gallecs o de Martorelles perquè "qui a festa major va, a festa major torna", que es diu.

[4] El Bruno Soler era un personatge conegut per tothom. Anava amb una furgoneta que parava pels diferents carrers de Mollet i venia les barres de gel per a les primeres neveres del poble. També feia de taxista.

[5] La Balbina recorda que la mestressa d'aquesta casa era molt xafardera i quan sentía que algú s'acostava pel camí sortia a esperar-lo i preguntar-li sobre qualsevol novetat de Mollet.

[6] Un descampat que hi havia a l'alçada de les escales de Can Dragó, a l'altra banda de la Carretera.

I per Sant Vicenç?

Es feia menys cosa, llavors en dèiem "Sant Vicenç gros i Sant Vicenç petit", ja que només durava dos dies, el de Sant Vicenç i l'endemà, que és Sant Alfons.

El Mollet de després de la Guerra era molt diferent a la ciutat en què es va convertir a partir dels anys seixanta. Com eren els carrers del poble?

Tots els carrers eren per asfaltar. El primer que van arreglar va ser el de Jaume I. Quan plovia, tot s'omplia de fang. Les voreres també va costar que les fessin. Al meu carrer, el Comte d'Urgell, jo ja era casada i encara feien les voreres! Però, és clar, llavors a Mollet només hi havia quatre cotxes que jo recordi: el dels metges, el del Ramon de la Marineta (que feia de taxista acompanyant la gent a Barcelona) i el del Bruno del gel... Però és que en aquell temps tot era molt diferent...

Saps què eren els censos? Quan el meu sogre el 1912 va comprar la casa on visc ara, ho va fer per censos.[7] El propietari del terreny era l'amo de Can Mulà, el Sr. Ros. La gent rica que tenia terrenys per tot Mollet els venia a canvi que cada any li paguessin els censos. El Sr. Ros tenia un cobrador i cada any, l'1 de novembre, venia a cobrar. Si t'hi fixes, pel Berenguer III, moltes cases antigues hi tenen una data a la façana, és l'any en què es va fer el cens. La casa de la meva àvia, en canvi, pertanyia al que en dèiem la Villa María, una torre que hi havia a la zona de l'antic Hospital. Recordo que cada any, també l'1 de novembre, acompanyàvem la iaia a pagar els censos.

Carrers i gent de Mollet

Fins a l'inici de l'enorme creixement demogràfic que es produeix a partir dels anys cinquanta, a Mollet els dos carrers principals eren Jaume I, el carrer de la Carretera que unia el municipi cap al sud amb Barcelona i cap al nord amb Vic i Puigcerdà, i el carrer de Berenguer III, que menava del centre cap a les fàbriques i el tren. La Balbina explica que aquest carrer ha perdut molta vida actualment. Llavors hi havia molt de trànsit, principalment de treballadors que anaven a la Pelleria, la Derbi, Can Fàbregas, i també hi passava el cotxe de línia que feia Badalona-Sabadell. "A les hores d'entrada i sortida de les fàbriques hi veies passar fileres de treballadors que anaven a peu o en bici. Des de la botiga estant, no necessitava rellotge per saber l'hora, l'encertava segons el trànsit de Berenguer III".

SEGUEIX →

[7] El cens és una mena de contracte, avui dia en desús, que es constitueix quan una persona (censatari) contreu l'obligació de pagar a una altra una pensió (també anomenada cànon o renda) de caràcter anual (pagada en diners o espècie), com a contraprestació per la transmissió d'un capital (mobiliari o immobiliari) corresponent, i gravant una propietat seva amb la responsabilitat dels diners i del capital com a garantia del pagament. Els censos van ser una institució utilitzada en temps medievals i moderns, a Europa i Amèrica. S'assemblava a l'actual préstec hipotecari, llevat que el deutor conservava plens drets sobre l'immoble gravat.

La Balbina té tan bona memòria que m'explica com eren els carrers de Mollet a partir de les seves botigues. Les va enumerant de nord a sud, primer una banda i després l'altra: el carrer de la Carretera, la plaça de l'Església, Berenguer III, el carrer de Barcelona i la plaça de Prat de la Riba. I m'explica històries i anècdotes de cada botiga i de cada família, moltes que potser no heu sentit mai abans. Podríem omplir pàgines i pàgines, però aquest no és l'objectiu, així que us en direm només algunes (i ens guardarem la resta per a futures recerques).

Com en tots els pobles, hi havia molts comerços que es coneixien per l'activitat que feien, com el Forner nou (el Forn de Sant Vicenç), cal Pau *recader* (a la Carretera, passada la fàbrica del Cotó, hi havia un home que baixava a Barcelona a buscar els encàrrecs que li feia la gent), el *Baratu* (més que definir el què hi tenien –roba i complements per a home-, en defineix el preu), *la Visillos* (modista del Berenguer III) o *la Teresina de la roba blanca*, una modista que només treballava amb roba blanca (roba de dormir, vestits de núvia, llençols...).

Però també hi havia noms curiosos que la gent donava a un establiment a partir d'alguna anècdota o característica que no es referia exactament a l'activitat que feien. Aquest és el cas de ca la Ganassa (una botigueta on despatxaven planter a tocar de cal Llargués) a qui el malnom devia venir de la condició de la mestressa (ganassa és sinònim de ganàpia); o de can Tanbonic (pastisseria i comestibles Pujadas, a Gaietà Ventalló). Aquest nom provindria de quan la mestressa va tenir el primer net i no perdia l'oportunitat d'explicar a les clientes que era "tan bonic, tan bonic!". També podríem explicar aquí d'on prové el nom de cal Dibuixant, la merceria del carrer Barcelona tancada el passat 2019. Ens explica la Balbina que totes les fadrines de Mollet i rodalies hi anaven a comprar les puntes per fer-se l'aixovar. I el pare de l'establiment, que duia les ulleres a baix de tot del nas, era qui dibuixava els dissenys per als brodats (d'aquí cal Dibuixant). El cas és que anar a cal Dibuixant era perdre tot el matí i, al damunt, amb espectacle, ja que segons la Balbina era una família força peculiar que mai tenien pressa i es cridaven des de la rebotiga.

També ens descriu alguns negocis que avui en dia ja han desaparegut. A la Carretera, en un soterrani entre les escales del carrer de la Pau i l'Acadèmia Viñas, hi havia una dona que curava d'ennaigat. Era d'aquells llocs que es coneixien pel boca-orella. Hi portaves la criatura, la dona recitava unes oracions i es pagava la voluntat. Pels que no ho sapigueu, es deia que un infant estava ennaigat quan estava trist, absent o no menjava prou, sobretot per la gelosia d'un germanet més petit.[8]

[8] Quan l'àvia de la Balbina considerava que ella i la seva germana estaven ennaigades, les portava al riu a tirar pedretes o paperets. En acabat, deia la següent oració: "si ets ennaigat de la part del matí, que déu et curi i Sant Martí; si ets ennaigat de la part del migdia, que déu et curi i la verge Maria; si ets ennaigat de la part del vespre, que déu et curi i Sant Silvestre".

I la gent?

Mollet és un poble de gent treballadora. Els homes tots o eren pagesos o anaven a la fàbrica. I les dones, doncs moltes també treballaven a la fàbrica o portaven alguna botigueta a casa mentre cuidaven la família. Però els homes, acabaven la feina i cap al cafè a beure i conversar, mentre que les dones, la feina no se l'acabaven mai. I els diumenges, apa! continua fregant i fent la bugada. Ara és un món tan diferent!

Fins als tretze anys vas anar a les monges. Després, per a la majoria de nenes, s'acabava l'estudi i tocava posar-se a treballar. Quina va ser la teva primera experiència laboral?

Quan vaig fer els catorze anys em van posar a treballar al Xampany Gomà. La meva feina consistia en netejar les ampolles, juntament amb un grup de noies. Teníem un cossi molt gran ple d'aigua i les havíem de rentar bé per poder tornar-les a fer servir. També hi posàvem les etiquetes. A l'hivern, ens quedaven les mans glaçades de tenir-les tota l'estona en remull. Però hi vaig estar només un any. Després, la mare va donar veus i em va trobar feina a la fàbrica de les Cintes,[9] que llavors estava partida en dos espais diferents. Jo vaig començar al local que era del Pau Martí. Era una casa sola amb una eixida al davant. Allà érem dues noies. Hi havia l'ordidor i una màquina de fer rodets. La meva primera feina va ser a la màquina dels rodets. Recordo que la mestressa, amb molta paciència, em va ensenyar a fer el nus... Després

Figura 5. **Treballadors de Can Gomà a la porta de l'empresa. La Balbina davant de tot, amb trena. Anys 50.** Font: *L'Abans*

[9] Oliveras i Martí, SL, coneguda popularment com les Cintes, va ser un dels tallers familiars més conegut i amb més anys de durada a Mollet del Vallès. Va ser fundat per Jacint Oliveras Lapasset i Pau Martí i Torras el 1942. Va tancar el 2004, quan es va jubilar Jaume Oliveras Argelaguet, fill d'un dels fundadors.

Figura 6. **La Balbina i el Vicenç, el dia del seu casament**

també vaig treballar com a ordidora. L'ordidor era una màquina molt artesana, feta de fusta, molt gran, d'uns quatre metres. Funcionava amb carbó i la mateixa caldera escalfava la casa de l'amo. Jo també havia d'anar posant les palades de carbó. En aquella feina m'ho vaig passar molt bé i en guardo bons records. M'hi vaig estar dels quinze fins als vint-i-dos anys. Ens donaven el sou cada setmana. Feia il·lusió tocar els diners!

I llavors et vas casar i vas deixar de treballar a les Cintes.

Sí, noia. Llavors, les fèiem aquestes tonteries; perquè vaig plegar de la fàbrica, però de feina en vaig passar a tenir el triple! Em vaig casar amb el Vicenç Bas. Ens vam conèixer al ball –ell era molt ballador. Als deu anys ja es colava al ball fins que algú feia fora la canalla. I després, va estar sempre vinculat a l'esbart, tenia una obsessió pel ball... El cas és que vaig deixar la feina i me'n vaig anar a viure a casa dels sogres, al mateix lloc on visc ara, al carrer de Berenguer III. La família del meu home eren pagesos, però no rics, i també tenien una botiga als baixos, cal Guano, on hi venien gra. Mai he treballat tant com en aquella època! Fregar la casa, rentar la roba (cosa que jo no havia fet mai a casa), ajudar a la botiga... I tot això amb dues criatures!

La casa és la mateixa on vius encara ara, però ha canviat molt...

En aquesta casa hi van tirar dues bombes durant la Guerra.[10] Es va haver de fer tota la casa nova, va quedar molt destrossada. Reconstruir la casa, però, va costar molts anys i molta feina, ja que s'anava fent sense deixar la feina del dia. A més, pensa que en acabar la Guerra el meu sogre també es va passar quatre anys de presó en presó... Van estar molt temps vivint al pati, on hi havia la cort per als animals i, a poc a poc, van anar fent: primer la botiga, després la casa.

[10] SUÁREZ (2009), p. 28 : "Mollet, el bombardeig de 1939 (...). A casa d'en Joan Bas, cal Guano, hi van caure dues bombes, una al pati i l'altra sobre de la teulada. Dins hi havia la mestressa, l'Anna Pi, juntament amb tres dones més que eren al carrer al moment de l'atac i van entrar a casa per refugiar-se del bombardeig. (...). Uns soldats que es trobaven a Mollet, de pas cap a França, les van haver de treure d'entre la runa, afortunadament sense ferides greus."

I ja més cap aquí, es va ampliar la construcció amb nous habitatges on ara hi viuen altres familiars.

Un cop casada, i vivint a casa dels sogres, com va canviar la teva vida?

Vaig passar uns anys molt durs. Durant una època vaig tornar a la fàbrica perquè la sogra creia que calien més diners. Ja tenia la nena i em deixaven una bicicleta per córrer cap a casa a donar-li la llet. No en tenia gaire de llet i em feia cues de bacallà, llevat de cervesa... tot el que deien que anava bé! Tot el que guanyava ho donava als sogres, de manera que si jo necessitava qualsevol cosa, havia de demanar-los els meus diners. Què n'érem de *tontets*, els joves en aquella època... Si fos ara, faria les coses ben diferents. No hauria deixat la feina en casar-me i llogaríem un piset per a nosaltres... Total, que al final no va ser compatible la fàbrica amb la família i la botiga, i ho vaig haver de deixar. Llavors la botiga ja havia anat evolucionant (de vendre gra a vendre pollastres i, més tard, comestibles) i la van fer molt més gran. Això m'amoïnava molt, perquè pensava que no ho podria abastar tot. Fixa't com n'estava de preocupada que, quan la nena petita tenia un any, vaig agafar una depressió. I aleshores aquestes malalties costava que s'entenguessin... Em vaig passar un temps ingressada al frenopàtic de Barcelona[11] amb un tractament d'electroxocs, que això poca gent ho aguantava. Vaig tenir sort (i molta fortalesa) i em vaig curar per sempre, però vaig fer patir molt la família i, sobretot la meva mare, pobreta.

Figura 7. **Les filles de la Balbina, la Marta i la Núria.**

I malgrat tot, la botigueta de cal Guano va anar creixent fins a convertir-se en el primer supermercat de Mollet.

Sí, vam obrir el primer supermercat, cap a l'any 1965. Primer era un supermercat IGA i després va ser Discount. Al principi va ser tot un canvi, tant per a nosaltres com per als clients. No tenia res a veure amb portar una

[11] L'Institut Frenopàtic va ser fundat l'any 1863 pel doctor en medicina i cirurgià Tomàs Dolsa i Ricart (1819-1909) amb la col·laboració de Pau Llorach i Malet, estudiant de medicina i coneixedor dels mètodes frenològics de Tomàs Dolsa. L'Institut Frenopàtic fou el primer de tot l'estat espanyol anomenat d'aquesta forma i no pas amb les denominacions utilitzades en aquella època, com ara manicomi o casa de boigs. Els inicis de l'Institut foren a la Vila de Gràcia tot i que ràpidament van traslladar-se a Les Corts (Font: Viquipèdia).

Figura 8. **En Joan Bas (sogre de la Balbina), assegut al supermercat. Anys 80**

Figura 9. **La Balbina amb la seva mare.**

botigueta perquè ja no havies de despatxar, la gent s'ho agafava tot i només tocava cobrar a la caixa, no calia ni donar conversa! També hi teníem carnisseria de porc i pollastre. Després s'hi van posar la Pessarrodona[12] i el can Tanbonic. I quan s'hi va posar el Tantiñá, ja ens ho vam traspassar (a finals dels vuitanta), perquè no hi vam poder competir. Malgrat tot, va ser una època dura perquè la sogra es va posar malalta i la vaig tenir quinze mesos al llit sense moure's, cuidant-la fins que va morir. Jo m'havia de fer càrrec de la botiga, la sogra i els nets.

I la mare?

La meva mare va intentar viure sempre sense molestar ningú, però amb setanta-set anys, pobreta, ens van dir que tenia demència senil. Encara va durar dinou anys, però de quina manera, "anys de vida o vida als anys"![13] Al final

[12] Supermercat que hi havia davant de la Marineta.

[13] La Balbina és un pou sense fons pel que fa a les frases fetes. Amb aquesta ens vol dir que és millor viure poc però amb bona salut, que viure molts anys en males condicions.

Figura 10. **La Balbina i el Vicenç amb els seus nets (Bernat, Júlia i Pau) en la celebració de les noces d'or.**

ja ni ens coneixia. Jo vaig estar dormint al seu costat set anys fins que va morir. Però sempre he pensat que no feia res especial, simplement li retornava per tot el que ella havia hagut de passar perquè nosaltres tinguéssim una vida digna.

Déu-n'hi-dó! I no feieu mai vacances?

Ben poques. La primera vegada, quan tenia quaranta anys. Vam llogar un apartament a Blanes amb les dues nenes. Vaig ser la més feliç del món i per primer cop era la senyora de casa meva! A partir del 1987, quan vam traspassar la botiga, vam començar a tenir més llibertat. I llavors sí que vam fer alguns viatges a Cuba, París i Praga amb el Casal Cultural. En aquella època, el Vicenç i jo vam trobar un grup que es deien Cercles Culturals dels Països Catalans i ens apuntàvem a les sortides que feien on apreníem moltes coses del país i la llengua. També va ser llavors que vam comprar una caseta a Santa Eulàlia de Ronçana. Hi anàvem els caps de setmana la mare, el Vicenç i jo, i a l'estiu la deixàvem als fills. Però al cap d'un temps el Vicenç va agafar la mania que l'havíem de vendre i ho vam fer.

I ara ja pots dir que estàs jubilada o alliberada, Balbina?

Mira, ara massa i tot! Tres anys després que morís la mare, també em va deixar el Vicenç, d'un càncer als pulmons. I això que no fumava ni bevia. Però s'havia passat disset anys amb les obres de casa ajudant els paletes en tot. El doctor Vilaseca ens va dir que això li venia de la uralita de les obres. Ja veus la vida, per on et pot sortir! Ara m'estic a casa, fent les quatre feines i llegint; dimarts vaig al mercat i cuino per a tota la família, que és el dia que em venen a casa els nets i tot; i els altres dies, surto si hi ha algun acte o activitat que m'interessa. Però tampoc et pensis que faig massa vida social.

Tot un plaer conèixer i xerrar amb la Balbina.

Bibliografia

BOTER DE PALAU, R. (2002). *L'Abans Mollet del Vallès. Recull gràfic 1870-1965*. Efadós. 666 p. El Papiol.

GORDI, J. i VILAGINÉS, J. (Coord.) (1993). *Moledo - Mollet (993-1993)*. Ajuntament de Mollet del Vallès. 204 p. Mollet del Vallès.

MACIÀ, M. C. "Tallers familiars i petites industries tèxtils a Mollet del Vallès". *Notes*, 2015, vol. 30, p. 193-206.

SUÁREZ, M.A. "En homenatge a les víctimes dels bombardejos de Mollet". *Notes*, 2009, vol. 24, p. 13-50.